

2024-11-28

Fågelinventering Långbro säteri

Fågelinventering enligt metod revirkartering i Mölnbo, Södertälje kommun.

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Långbro säteri AB

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2024-11-28

Uppdragsansvarig: Fingal Gyllang

Medverkande: Anders Eriksson, Johan Frössling, Lennart Wahlen, Rikard Anderberg (kartor)

Intern granskning av rapport: Ossian Rydebjörk 2023-08-30

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 9878

Bilden på framsidan visar en spillkråka som bedömdes häcka i inventeringsområdet. Foto: © Magnus Nilsson

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Uppdragets mål och syfte	5
Resultat	9
Naturvårdsrelevanta arter	9
Naturtyper och fågelbiotoper i området	10
Tidigare fynd	11
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	12
Presentation av naturvårdsrelevanta arter	17
Vanligt förekommande fågelarter	25
Lagstiftning för fåglar	27
Artskyddsförordningen	27
Förslag till vidare utredningar	29
Referenser	30
Bilaga 1. Inventeringsfakta	
Bilaga 2. Metodik	

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Långbro säteri AB genomfört en fågelinventering väster och norr om Mölnbo tätort, i Södertälje kommun. Läge och avgränsning framgår av kartan i Figur 1. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets värden för fågellivet och utreda om fågelarter har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan.

Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och möjlighet att bedöma sannolikheten för häckning av alla förekommande arter inom området.

Naturvårdsrelevanta arter

Fokus har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

64 arter noterades

I samband med inventeringen påträffades 64 fågelarter. Av dessa arter är 27 naturvårdsrelevanta och 37 är vanligt förekommande arter. Ytterligare fem naturvårdsrelevanta fågelarter finns noterade från det inventerade området enligt databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2023). 19 av de naturvårdsrelevanta arterna är markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1 och/eller är rödlistade. Ytterligare 9 av arterna är ovanliga i regionen eller har en negativ trend. För 13 av de naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområde/revir inom planområdet/inventeringsområdet.

Artskyddsförordningen

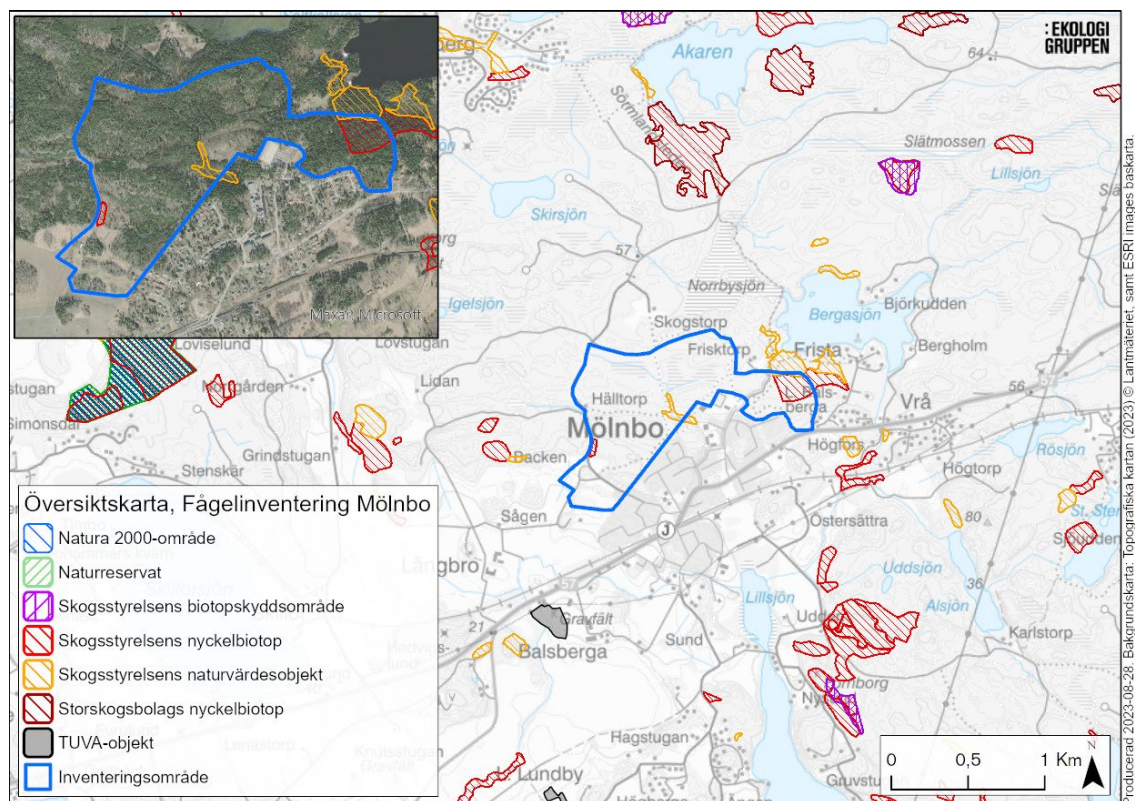
Från och med 2022-10-01 gäller en justering av lagstiftning för fåglar i artskyddsförordningen. För alla fågelarter gäller liksom tidigare att man inte får avsiktligt förstöra bon eller ägg. Vad gäller naturvårdsrelevanta arter så får man enligt nya lagstiftningen inte få störa dem om denna störning riskerar innebära att populationen inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Tidigare skrivning att fortplantningsplatser och viloplatser är skyddade är nu borttagna.

Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds och föreslag på skyddsåtgärder ges.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Långbro säteri AB genomfört en fågelinventering väster och norr om Mölnbo tätort, i Södertälje kommun. Läge och avgränsning framgår av kartan i Figur 1.

Figur 1. Översiktsskarta över inventeringsområdet.

Fågelinventeringen har omfattat alla fågelarter men fokus i uppdraget har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen.

Målet med utredningen har varit dokumentera områdets värde som fortplantningsområde för fåglar. För naturvårdsrelevanta arter har målet varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området. För övriga arter har målet varit att uppskatta antal par i inventeringsområdet (figur 1). För samtliga arter är målet att indicium på häckning i inventeringsområdet ska kartläggas.

Syftet har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare kan fågelinventeringen ligga till grund för en artskyddsutredning som belyser detaljplanens eventuella påverkan på skyddade fågelarter för tillståndsprövning enligt miljöbalken. En artskyddsutredning kan också vid behov ge förslag till skyddsåtgärder för att undvika störning som riskerar att populationerna av förekommande fågelarter inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning

Rödlistan arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Här listas arter som omfattas av fågelarter som ingår i fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer. Fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG) omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Syftet är att återskapa arternas populationer på en nivå "som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov". Det ska ske genom åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer (Naturvårdsverket 2009).

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning.

Tidigare rödlistade fågelarter

De tidigare rödlistade arter som omfattas är de arter där populationen inte minskar men där denna stabiliserats på en lägre nivå (minst <-25%) på grund av habitatförändringar i Sverige. Arter som återgått till en tillfredställande nivå omfattas ej.

Ansvarig för rapporten har varit Fingal Gyllang. Medverkande har varit Rikard Anderberg (kartor). Fältarbete har genomförts under perioden mars–juni av Anders Eriksson, Johan Frössling, Fingal Gyllang och Lennart Wahlén. Intern kvalitetsgranskare har varit Ossian Rydebjörk.

Metod

Nedan summeras de viktigaste delarna i genomförande av inventeringen. För mer information rörande metodik och tillvägagångssätt hänvisas bilaga 2 Metodik.

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutter, samt sök i databasen Artportalen från år 2000–2023. Utsök från Artportalen gjordes flera gånger inför inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i inventeringsområdet (figur 1). I syfte att få kunskap om skyddsklassade arter har även information inhämtats från ArtDatabanken. Skyddsklassning av arter innebär att fynduppgifter för de mest känsliga arterna döljs eller diffuseras för att skydda dem mot olika hot som annars kunde uppstå om de kom till allmän kännedom. Exakta fyndplatser för dessa s.k. skyddsklassade arter visas därför inte öppet för allmänheten (ArtDatabanken 2022).

Fältarbete

Totalt genomfördes tio besök i området mellan mars och juni genom att området systematiskt gicks igenom i enlighet med gängse metodik (Naturvårdsverket 2003). Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. För att inventera arter som anländer sent från sina övervintringslokaler till sina häckningsplatser förlades de sista besöken till mitten av juni. I bilaga 1 redovisas inventeringsfakta. Två besök gjordes kvälls/natttid. Besöket i mars syftade till att lyssna efter ugglor och besöket i juni för att lyssna efter nattskärar och tiggande uggleungar.

Vid fältbesöken användes en iPad med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, om möjligt kön, antal, häckningskriterier/aktivitet. Inventeringarna, som genomfördes under dagar med klart väder och svaga vindar, startade strax efter soluppgången och avslutades under förmiddagen.

Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och bedöma sannolikhet för häckning av alla förekommande arter inom området.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområde. För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden noteringar vid tre besök. Undantag från denna regel görs då häckning konstaterats (bo med ägg eller ungar påträffats etc.), samt för arter som anländer till häckplatsen i slutet av maj och början av juni. Då endast två besök gjorts under denna period så avgränsas revir för dessa arter även vid två observationstillfällen.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). Syftet med metoden är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning, till exempel vuxen fågel med mat i näbben. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen om det har funnits relevanta data. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet (figur 1) då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom inventeringsområdet utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt fall relevant häckningsbiotop finns i området.

Alla noterade arter i denna inventering har rapporterats på databasen Artportalen. Naturvårdsrelevanta arter registreras med en noggrannhet på cirka 10 meter, övriga arter på delområdesnivå.

Avgränsningar

Fokus på denna inventering har legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter, det vill säga arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, naturvårdsarter, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (faktaruta sidan 6). För dessa arter har eventuella fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife 2012), bilaga 2.

Det har inte ingått i uppdraget att utreda bevarandestatus, störning, påverkan på fortplantningsområden eller om artskyddsförordningen är tillämplig i området för påträffade arter.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller exakt geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret. För arter med stora revir som exempelvis många hackspettar kan det trots flera observationer ibland vara svårt att exakt avgränsa reviret. För vissa arter saknas också information om storlek på artens revir varför det är svårt att avgränsa reviren. Det finns i flera fall en viss osäkerhet avseende fynd från databasen Artportalen eftersom de ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför inventeringsområdet ändå hör hemma där. Vi bedömer dock sammantaget att aktuell inventering har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls.

Tidigare inventeringar

Under hösten 2022 genomförde Ekologigruppen en naturvärdesinventering enligt SIS-standard väster och norr om Mölnbo tätort (Ekologigruppen 2023).

Figur 2. Talltita förekommer i stora skogsområden. Två par bedömdes ha revir och häckade troligen inom området.
Foto: © Magnus Nilsson

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 64 fågelarter: 27 naturvårdsrelevanta fågelarter och 37 vanligt förekommande fågelarter. De naturvårdsrelevanta arterna redovisas i tabell 1. Observationer och avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor figur 4-7. De naturvårdsrelevanta fågelarter som enligt databasen Artportalen (sökning mellan 2000-01-01–2023-08-23) finns noterade från inventeringsområdet presenteras i tabell 2. De vanligt förekommande arter som påträffades under inventeringen redovisas i tabell 3. De förkortningar som används i texterna nedan är FD=fågeln är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, samt rödlistekategorier: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, LC=livskraftig.

Naturvårdsrelevanta arter

19 av arterna är markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1 och/eller är rödlistade (faktaruta sida 6). Ytterligare 9 av arterna är ovanliga i regionen eller har en negativ trend (faktaruta sidan 6). För 13 av de naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområden/revir i inventeringsområdet. Observationer och eventuella avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor figur 4–7. Mer information om arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under avsnitt *Presentation av noterade naturvårdsrelevanta arter*.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen. FD=Arten är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad. LC=livskraftig.

Art	RK/FD	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	Obs i häcktid-möjlig häckning	17/4, 21/4
Entita	NT	Ett par Permanent revir-trolig häckning.	23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 26/5
Fiskmå	NT	Förbiflygande- ej häckning	26/5
Gråkråka	NT	Ett par permanent revir, bobygge-trolig häckning	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 5/5, 26/5
Grönfink	EN	Sex par permanent revir-trolig häckning	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Gröngöling	LC, liten lokal population	Två par permanent revir, ett par i sydväst, ett par i nord utanför inventeringsområde-trolig häckning.	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Grönsångare	NT	Ett ex spel/sång-möjlig häckning	26/5
Gulsparr	NT	Sex par permanent revir-trolig häckning	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Gök	LC, liten lokal population	Ett, två ex spel/sång-möjlig häckning	26/5
Järnsparv	LC, minskande trend	Ett, två ex. Spel/sång, möjlig häckning.	17/4, 21/4, 5/5
Kattuggla	LC, liten lokal population	Ett, två ex. Spel/sång i södra delen av inventeringsområdet möjlig häckning.	16/3, 12/6
Mindre hackspett	NT	Ett par permanenet revir till stor del utanför inventeringsområdet-trolig häckning	23/3, 31/3, 17/4, 5/5
Nattskär	FD	Tre, fyra ex spel/sång-möjlig häckning	12/6
Rödvingetrast	NT	Två ex, spel/sång- ej häckning	17/4
Skogsduva	LC, regionalt ovanlig	Ett par besöker bebott bo-konstaterad häckning. Ett par spel/sång-möjlig häckning	15/3, 23/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5
Sparvuggla	FD	Ett par permanent revir-trolig häckning	16/3, 31/3, 26/5
Spillkråka	FD/NT	Ett par permanent revir-trolig häckning	15/3, 23/3, 31/3, 17/4, 5/5,
Stare	VU	Ett par besöker bebott bo-konstaterad häckning	5/5
Stjartmes	LC, regionalt ovanlig	Två par, par i lämplig häckbiotop-möjlig häckning	23/3, 21/4, 5/5,
Större korsnäbb	LC, regionalt ovanlig	Ett ex, obs i häcktid-möjlig häckning	6/4

Svartvit flugsnappare	NT	Två par permanent revir-trolig häckning	5/5, 26/5
Sånglärka	LC, liten lokal population	Ett ex spel/sång-möjlig häckning	21/4
Talltita	NT	Två par permanent revir-trolig häckning	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 26/5
Tjäder	FD, LC, regionalt ovanlig	Fynd av spillning i nordvästra delen	23/3, 21/4, 5/5
Tofsmes	LC, regionalt ovanlig	Fem par permanent revir-trolig häckning	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Tofsvipa	VU	Ett ex spel/sång-möjlig häckning	17/4, 21/4,
Trädlärka	FD	Ett ex spel/sång-möjlig häckning	23/3, 31/3

Naturtyper och fågelbiotoper i området

Inventeringsområdet är knappt 90 hektar stort och utgörs av kuperad sprickdalsterräng. Höjderna domineras av hållmarker med sura urbergsbergarter som vacka och graniter. Dessa omges av dalgångar med morän och lera, samt torvjord runt våtmarker och sjöar. Den dominerande naturtypen är skog, främst hållmarkstallskogar och barrblandskogar. Mindre inslag av igenväxande före detta betesmarker och löv- och blandskogar förekommer också. Stora delar av skogsmarken är påverkad av skogsbruksåtgärder, framför allt genom avverkningar och gallringar.

Skogsbeståndens ålder varierar i området. I de äldsta partierna bedöms den genomsnittliga åldern vara cirka 150 år. I en historisk karta från 1960 (Figur 3) syns att området utgjordes av skog i anslutning till jordbruksmark. När denna bild togs var skogen mer opåverkad av skogsbruk och bebyggelsen var inte lika utvecklad som idag.

Bebyggelse finns vid Mölnbo tätort, som ligger i den sydöstra delen av inventeringsområdet. I den södra och sydöstra delen av inventeringsområdet ligger Långbro säteri med aktivt lantbruk. De öppna betesmarkerna betas av kor och får.

Barrskogsmiljöer

En stor del av inventeringsområdet utgörs av stora, sammanhängande barrskogsområden. Intressant att notera är att inventeringen visade att arter som är beroende av dessa stora barrskogsområden påträffades i relativt stor utsträckning och antal. Exempel på naturvårdsrelevanta arter som noterades var till exempel spillkråka (FD/NT), tjäder, spurvuggla, trädlärka och nattskärna (alla FD), talltita (NT), större korsnäbb, tofsmes och svartmes (alla LC). Trots att skogarna ställvis är påverkade av skogsbruk så är det den stora sammanhängande ytan av mosaikartade skogsmiljöer som är viktiga för dessa fåglar.

Blandskogar med lövinslag, parker

Arter knutna till löv- och blandskogar som noterades var björktrast, entita, mindre hackspett och svartvit flugsnappare (alla NT), samt de regionalt ovanliga arterna grüngöling, skogsduva och kattuggla.

Öppen mark

På hyggen och i och närheten av den öppna jordbruksmarken med inslag av mindre skogsdungar och åkerholmar noterades stare och gulsparv.

Tidigare fynd

Det finns flera fynd från databasen Artportalen från inventeringsområdet (tabell 2). Flera fynd är registrerade med hög noggrannhet vilket gör att fynden går att knyta till inventeringsområdet. Andra fynd är rapporterade med låg noggrannhet och svåra att koppla till området.

Observationer som bedöms relevanta ur artskyddsförordnings-synpunkt

Enligt uppgifter registrerade i databasen Artportalen (sökning 2000–2023) finns 19 naturvårdsrelevanta arter noterade från området. Fem av dessa arter noterades inte inom ramen för denna inventering. Det rör sig främst om fynd av naturvårdsrelevanta arter som potentiellt skulle kunna ha fortplantningsområden i inventeringsområdet eller i dess omedelbara närhet.

Tabell 2. Tabellen visar arter registrerade på databasen Artportalen som bedöms kunna häcka och ha fortplantningsområden inom inventeringsområdet under åren 2000–2023. Flera av arterna noterades också under denna inventering. ASF=Artskyddsförordningen. 4 §=skydd i ASF. FD=Arten är markerad med B i fågeldirektivets bilaga1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig.

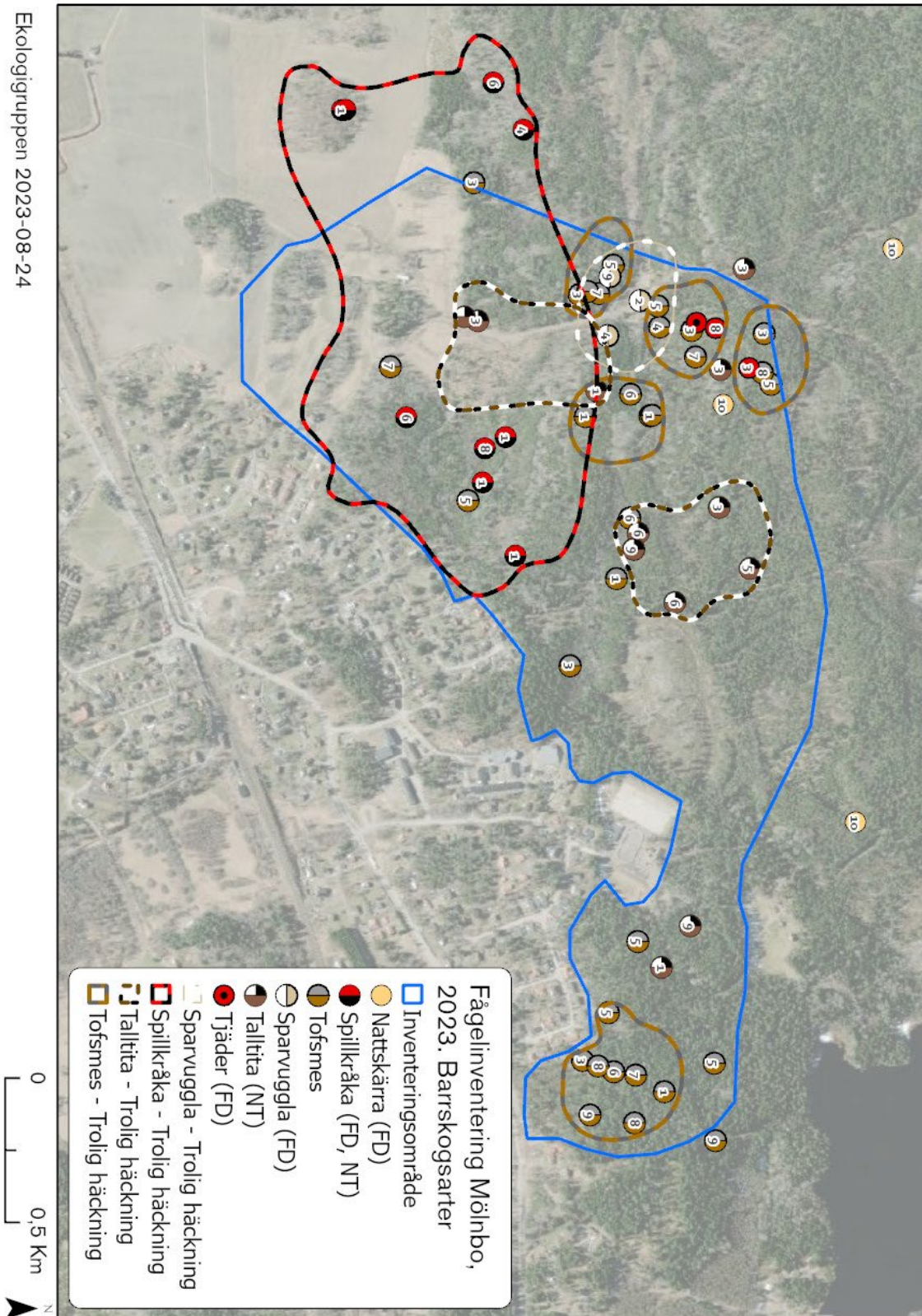
Svenskt namn	RK/FD	Indikatorvärde	Fyndplats	Källa
Björktrast	NT	Ringa	Skolvägen, Mölnbo, Långbro	Artportalen 2011, 2012–2014, 2018–2019
Buskskvätta	NT	Visst	Långbro	Artportalen 2004
Entita	NT	Visst	Långbro, Mölnboskogen	Artportalen 2012–2014
Gråkråka	NT	Ringa	Bergasjön	Artportalen 2010, 2016, 2019
Grönfink	EN	Ringa	Mölnboskogen	Artportalen 2015
Grönsångare	NT	Visst	Långbro	Artportalen 2014
Gulspurv	NT	Visst	Långbro	Artportalen 2012
Havsörn	NT/FD	Högt	Skolvägen, Mölnbo	Artportalen 2012, 2018
Hussvala	VU	Ringa	Skolvägen, Mölnbo	Artportalen 2013, 2018
Mindre hackspett	NT	Mycket högt	Mölnboskogen, Långbro	Artportalen 203, 2017, 2018
Rödvingetrast	NT	Visst	Långbro	Artportalen 2011–2013
Spillkråka	NT/FD	Högt	Mölnboskogen	Artportalen 2010, 2012, 2013, 2015, 2016, 2020
Stare	VU	Visst	Långbro	Artportalen 2012, 2013
Svartvit flugsnappare	NT	Ringa	Bergasjön	Artportalen 2014, 2021
Talltita	NT	Visst	Långbro	Artportalen 2012, 2013, 2017, 2018
Tofsvipa	VU	Visst	Långbro	Artportalen 2012, 2014, 2016
Tornseglare	EN	Ringa	Långbro, Skolvägen	Artportalen 2014, 2015
Trädlärka	FD	Visst	Långbro	Artportalen 2012
Ärtsångare	NT	Visst	Bergasjön	Artportalen 2014

Figur 3. Bilden visar en tjädertupp. Ingen tjäder sågs under inventeringen men spår av tjäder noterades i form av spillning på tre platser i den nordvästra delen av inventeringsområdet. Foto: © Magnus Nilsson.

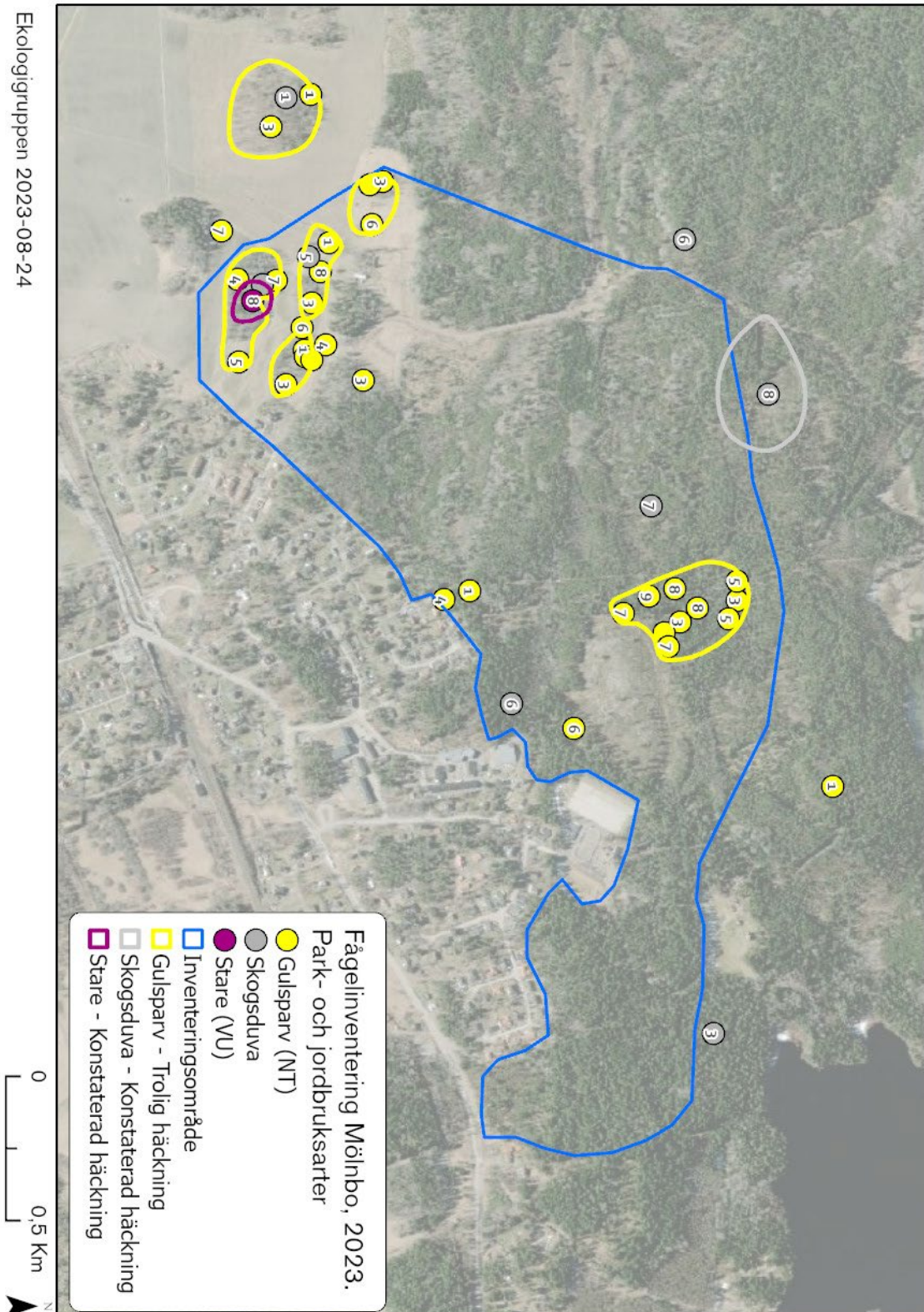
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor

I kartorna nedan, figur 4-7, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades minst tre gånger inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut. Avgränsning av revir är schematiska och visar inte exakta avgränsningar. För mer information om metodik hänvisas till metodavsnittet under bilaga 1.

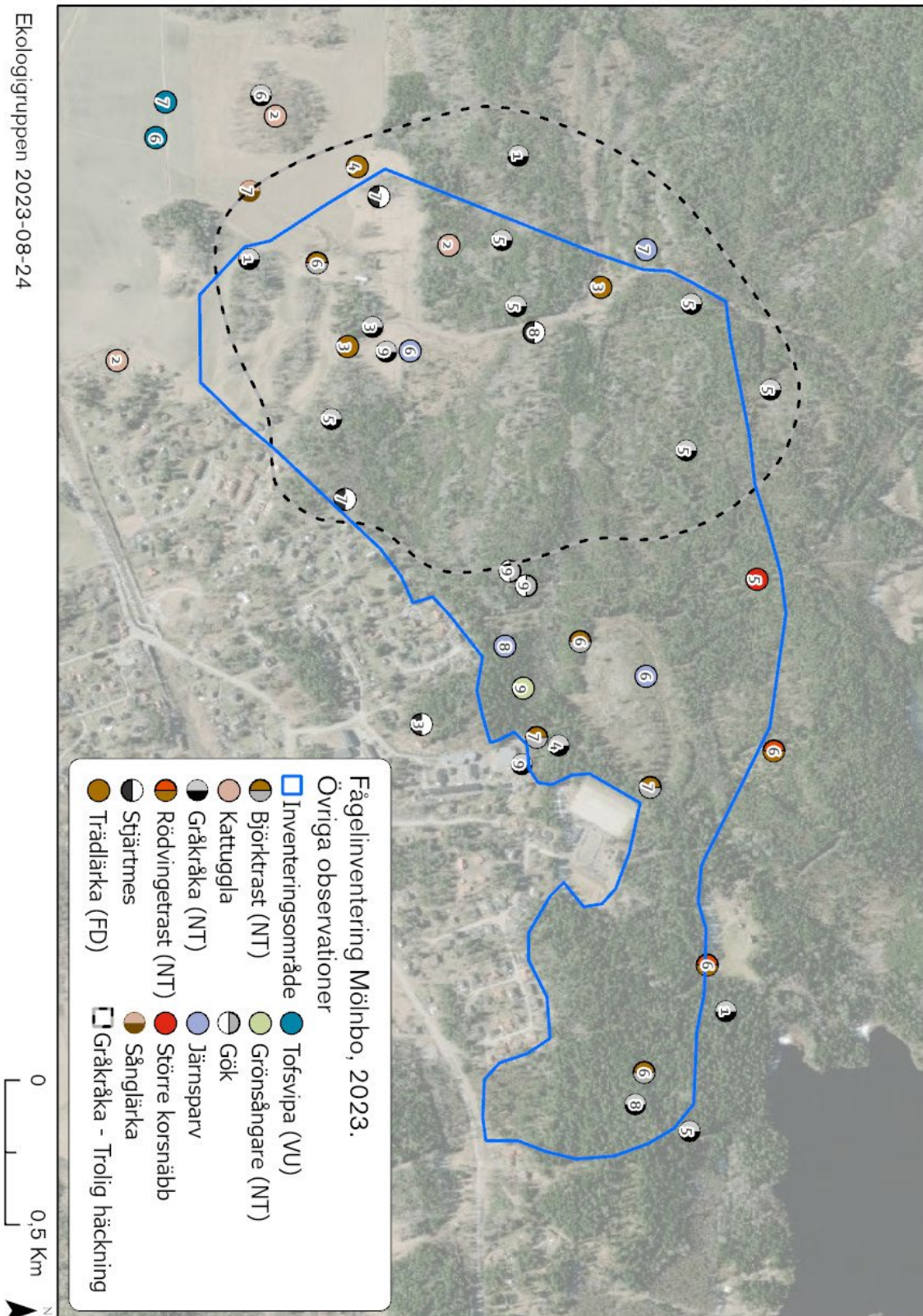

Figur 4. Revirkarta för spillkräka, talltita, sparvuggla och tofsmes. I kartan redovisas även observationer av nattskärre och tjäder. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

14 (34)

Figur 6. Revirkarta för gulsparv, skogsduva och stare. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

Figur 7. Revirkarta för gråkråka, samt observationer av naturvårdsrelevanta arter där inget revir kunde avgränsas. På kartorna markeras observationerna som punkter nummerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning.

Presentation av naturvårdsrelevanta arter

Nedan följer en kortare beskrivning av ekologi, status/trend och förekomst i området för de naturvårdsrelevanta arter som bedömdes ha revir och häcka inom och i anslutning till inventeringsområdet 2023. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant och alltså omfattats av en mer noggrann utredning. Information om arternas ekologi och populationsutveckling har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2023), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2022), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2000–2023).

Entita (NT)

Ekologi

Entita har relativt stort revir, 4–5 hektar, för att vara en så liten fågel. Entitan är en hålhäckare men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. I många av våra skogar kan det antas att naturliga bohål är en begränsande resurs för hålhäckare. Entitan får då konkurrera om bohålen med till exempel talgoxe och blåmes som finns i samma miljöer. Eftersom entitan är underlägsen gentemot dessa arter, får den ofta hålla till godo med hål av dålig kvalitet. Ofta får den använda hål som ligger längre ner och som utsätts mer frekvent av bopredatorer (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Entita som var ny på rödlistan 2020 missgynnas när varierade småmiljöer som skogsdungar, hagmarker och brynmiljöer försvinner. Även bristen på död ved och hålträd påverkar arten negativt. Entita minskat med cirka 20% de senaste 10 åren (Wirdheim 2022).

Förekomst i området

Ett par entita bedömdes ha revir på någon åkerholme/mindre skogsdunge i de sydvästra delarna av inventeringsområdet (figur 5, tabell 1). Någon boplatz kunde inte identifieras men bedömningen är att det rörde sig om en trolig häckning. Paret noterade vid sammanlagt sex tillfällen.

Gråkråka (NT)

Ekologi

Gråkråkan häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar samt i olika urbana områden. Detta är den ras av kråka som är bofast i Sverige. Eftersom kråka, när det gäller föda, är generalist och allätare så födosöker den gärna nära mänsklig bebyggelse. Arten har stora revir och för att lyckas med sin häckning behöver den ha tillgång till en ostörd skogsdunge för placering av själva boet.

Status/trend

Gråkråka var ny på rödlistan 2020 i kategorin Nära hotad (NT) och har inte varit rödlistad tidigare.

Förekomst i området

Ett par gråkråka bedömdes ha revir i den västra delen av inventeringsområdet (figur 7, tabell 1). Bedömningen är att det rörde sig om en trolig häckning även fast någon boplatz inte kunde identifieras. Vid ett tillfälle sågs en kråka flyga med bomaterial i näbben. Paret noterade vid sammanlagt sju tillfällen.

Grönfink (EN)

Ekologi

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Status/trend

Grönfink är en i regionen allmänt förekommande art. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga populationsnedgången de senaste 10 åren, orsakad av sjukdomen gulknopp, är den numera rödlistad i hotkategorin starkt hotade arter (EN).

Förekomst i området

Totalt sex par grönfink bedömdes ha revir i inventeringsområdet (figur 5, tabell 1). Bedömningen är att det rörde sig om troliga häckningar även fast några boplatser inte kunde identifieras. Reviren låg framförallt i inventeringsområdets löv- och blandskogsmiljöer, och nära villabebyggelse. Paren noterades vid sammanlagt åtta tillfällen.

Gröngöling (rödlistad 2015, regionalt sällsynt)

Ekologi

Gröngöling förekommer främst i lövträdsmiljöer, gärna på gamla eller senvuxna träd med grov bark, skador, döda delar eller håligheter. Asp är ett viktigt värdträd för så väl häckning som födosökande (ArtDatabanken 2023). Arten är en utpräglad specialist på myror, som den ofta ses plocka på marken. Gröngöling har stora revir på 2–5 km².

Status/trend

Gröngöling var rödlistad 2015 på grund av att populationen under en följd av år minskat kraftigt. Populationen har nu stabiliserat sig (på en lägre nivå) och arten bedöms enligt 2020 års rödlista som livskraftig (LC). Gröngöling är dock fortfarande lokalt sällsynt varför Ekologigruppen bedömer den som naturvårdsrelevant.

Förekomst i området

Två par gröngöling bedömdes ha revir i inventeringsområdet, dels på åkerholmar/mindre skogsdungar/brynmiljöer i inventeringsområdets sydvästra delar, dels i löv- och blandskogsmiljöer vid Bergasjön, strax utanför inventeringsområdet (Figur 5, tabell 1). Båda paren var mycket aktiva och noterades vid åtta inventeringstillfällen. Bedömningen är att det rörde sig om troliga häckningar även fast några boplatser inte kunde identifieras. På Artportalen, sökning 2000–2023, finns enstaka fynd av arten (Tabell 1).

Gulsparv (NT)

Ekologi

Gulsparv (figur 8) häckar i olika typer av öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Den är också vanlig på hyggen, kraftledningsgator och andra öppna eller halvöppna områden, dock helst i närheten av odlingsmarker (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Gulsparv var 2015 rödlistad i kategori Sårbar (VU) men är i den senaste rödlistan (ArtDatabanken 2020) i hotkategori Nära hotad (NT), vilket indikerar att populationsminskningen har avstannat en aning. Enligt Green m.fl. 2023 finns ingen ljusning i sikte för arten utan populationstrenden fortsätter stadigt neråt.

Förekomst i området

Totalt sex par gulsparv bedömdes ha revir i inventeringsområdet (figur 6, tabell 1). Fem av paren häckade i de sydvästra delarna där miljöerna utgörs av omväxlande öppen jordbruksmark/hagmark med inslag av mindre skogsdungar/åkerholmar. Ett av paren häckade på och i anslutning till ett nyupptaget hygge i norra delen. Bedömningen är att det rörde sig om troliga häckningar även fast några boplatser inte kunde identifieras. Paren noterades vid sammanlagt åtta tillfällen.

Figur 8. En gulsparvshane sittandes i toppen av en slånbuske. Foto: Malin Löfgren.

Mindre hackspett (NT)

Ekologi

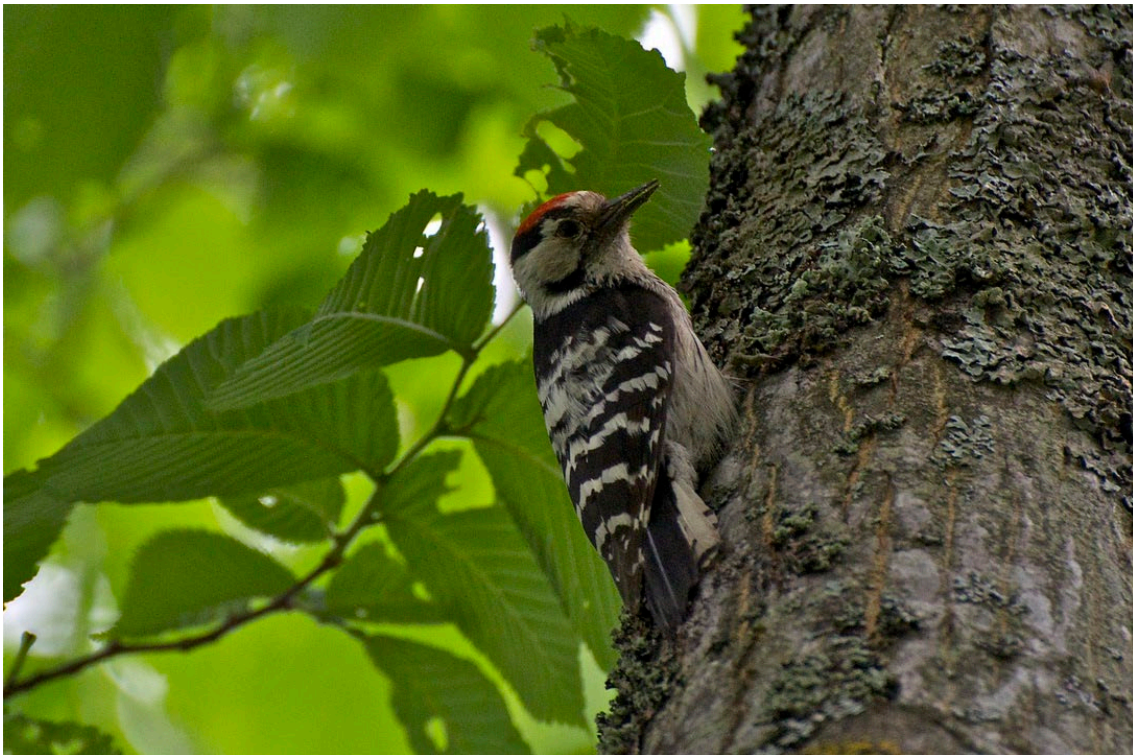
Mindre hackspett (figur 9) är Sveriges minsta hackspettsart med en kroppslängd av endast cirka 15 centimeter. Arten lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. Under vintern kan födosök ske även i äldre grandominerad skog, troligen för att den ger bättre skydd mot rovdjur och rovfåglar än ren lövskog. För häckning krävs döda lövträd, men boträd är sannolikt sällan en begränsande faktor. I stället tycks födotillgången under senvinter och vår vara en begränsande faktor (ArtDatabanken 2023). Mindre hackspett har stora revir. För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 hektar äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 hektar.

Status/trend

Mindre hackspett tillhör en av de skogslevande arter som påverkats negativt av brist på död ved och hålträd i många skogar (Green m.fl. 2023). Arten är rödlistad som NT-nära hotad eftersom populationen har minskat kraftigt, cirka 60%, under de senaste 10 åren (Wirdheim 2022). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för att hamna i kategori (VU)-sårbar. (ArtDatabanken 2023).

Förekomst i området

Mindre hackspett sågs och hördes i inventeringsområdets nordöstra delar vid tre tillfällen. Bedömningen är att ett par har revir och troligen häckar, men att huvuddelen av reviret ligger i löv- och blandskogsmiljöerna nära Bergasjön utanför inventeringsområdet (figur 5, tabell 1).

Figur 9. Ett par mindre hackspett bedömdes ha revir i lövskogsmiljöer nära Bergasjön. Reviret bedömdes framförallt ligga utanför inventeringsområdet. Foto: © Magnus Nilsson

Nattskärra (FD)

Ekologi

Nattskärnan är en flyttfågel som anländer i mitten/slutet av maj till sina häckningsplatser. Arten är under häckning och näringssök hänvisad till öppna eller glest trädbevuxna miljöer. Inom huvuddelen av det svenska utbredningsområdet är gles talldominerad skog och hyggen (>2 ha) de dominerade häckningsbiotoperna. Nattskärra har ett karaktäristiskt spel som kan höras upp till en kilometer och kan pågå i flera timmar nattetid.

Status/trend

Nattskärra är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1 vilket innebär att den har ett starkt skydd.

Förekomst i området

Tre till fyra spelande nattskärnor hördes en natt i juni. Tre av observationerna gjordes utanför inventeringsområdet, en spelande nattskärra hördes eventuellt i den västra delen av

inventeringsområdet. Möjligen kan arten häcka i de västra delarna men bedömningen är det förekommer mer lämpliga miljöer utanför detaljplaneområdet.

Skogsduva (rödlistad 2005, regionalt sällsynt)

Ekologi

Skogsduvan är en hålbbyggare vars utbredning sammanfaller i stora drag med förekomsten av lämpliga grova hålträd, främst ek i anslutning till lämpliga födosöksområden på jordbruksmark. I brist på trädhål kan den även häcka i knipholkar, klippskrevor och ruiner. Den optimala häckningsbiotopen utgörs av ekbackar och lövängar/hagmarker med gamla träd, omgivna av öppna fält med goda möjligheter till födosök. Arten kan även häcka långt inne i barrskogar där den utnyttjar gamla bohål av spillkråka. Skogsduva flyttar söderut under september och oktober till övervintringsområden i södra Frankrike och norra Spanien (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Skogsduva var rödlistad 2000 och 2005, men är nu borttagen från rödlistan eftersom populationen numera bedöms vara livskraftig. Skogsduva är fortfarande regionalt sällsynt och är ofta knuten till lite mer ovanliga miljöer, som ekbackar.

Förekomst i området

Ett par skogsduva hade revir och konstaterades häcka i ett hålträd strax utanför den nordvästra delen av inventeringsområdet (figur 6, tabell 1). Paret sågs vid flera tillfällen besöka ett bebott bo. Ytterligaste skogsduvor observerades vid enstaka tillfällen i de sydvästra delarna men inget revir kunde avgränsas.

Sparvuggla (FD)

Ekologi

Sparvuggla häckar i hålträd i barr- och barrblandskogar, gärna med stort inslag av gran. Den är främst aktiv i skymningen.

Status/trend

Sparvuggla är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1 vilket innebär att den har ett starkt skydd. Den är spridd över hela Sverige (förutom Öland och Gotland) och det finns inga tecken på någon populationsförändring.

Förekomst i området

Ett par sparvuggla bedömdes ha revir och häckade troligen i skogsmarken runt Hälltorp i västra delen av inventeringsområdet (figur 4, tabell 1). Den sågs och hördes vid flera tillfällen. Sparvuggla är tämligen allmän i Södertälje kommun, framförallt i större, sammanhängande skogsområden.

Spillkråka (FD/NT)

Ekologi

Spillkråka (omslagsbild) lever främst i större, sammanhängande barr- eller blandskogar med god förekomst av gamla eller senvuxna träd, gärna tall och asp, med håligheter. De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Spillkråkan, som är beroende av äldre skogar med inslag av liggande och stående död ved, missgynnas av kortare omloppstider i skogsbruket (ArtDatabanken 2023). Varje par utnyttjar 400–1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet, men fortplantningsområdena/reviren kan vara mindre, ned till 100 hektar, om förhållandena är gynnsamma. Spillkråkans är en nyckelart vars bohål utnyttjas av andra fågel- och djurarter, till exempel olika ugglearter, knipa, salskrake, skogsduva, mård och fladdermöss (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Spillkråka är rödlistad som (NT)-nära hotad på grund av en nedåtgående populationstrend. Under den senaste 20-årsperioden har populationen minskat med drygt 20% (Wirdheim 2022).

Förekomst i området

Spillkråka sågs och hördes i inventeringsområdets nordöstra delar vid fem tillfällen. Arten noterades också vid flera tillfällen i samband med naturvärdesinventeringen 2022. Bedömningen är att ett par har revir och troligen häckar i de sydvästra delarna av inventeringsområdet. Flera av fynden gjordes i brynmiljöer och i mindre skogsdungar/åkerholmar, men spår av arten i form av hackmärken och gamla bohål syntes på flera aspträdspritt i området. Spillkråka har stora revir och troligen är reviret större och sträcker sig utanför inventeringsområdet (figur 4, tabell 1).

Stare (VU)

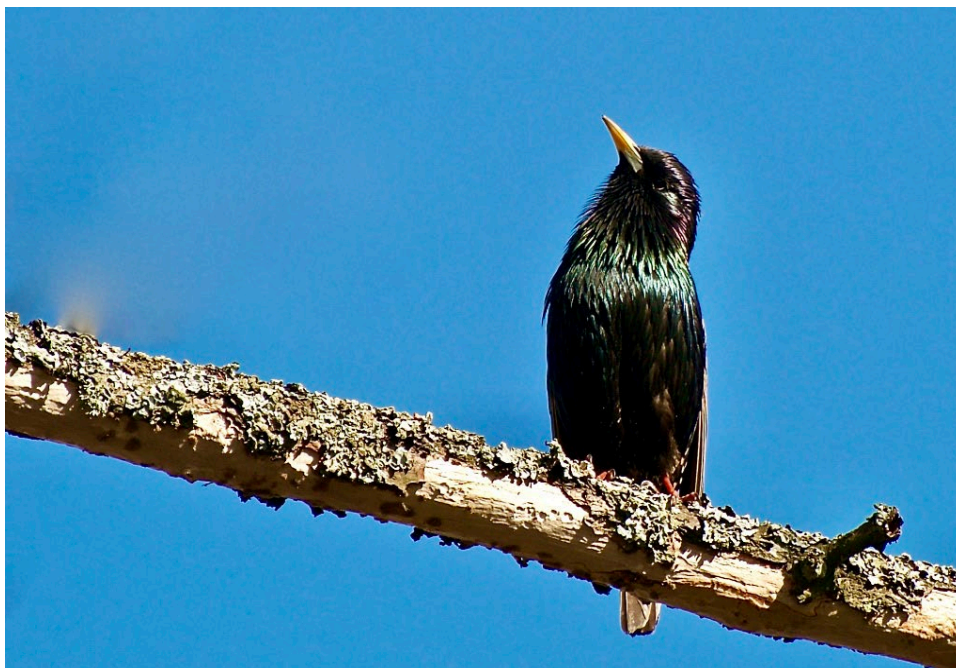
Ekologi

Stare (figur 10) häckar oftast i grova träd med hål men kan också häcka i fågelholkar. Arten behöver en ganska varierad livsmiljö bestående av gräsmattor, åkrar, eller parker. Födosök sker oftast på marken och ibland långt ifrån boplatsen (ArtDatabanken 2023). Staren är rödlistad men är fortfarande tämligen vanligt förekommande i Stockholms län. Stare verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden. Den har dock ett visst indikatorvärde för värdefulla och artrika naturmiljöer då den ofta häckar i gamla hålträd och är gynnas av ett varierat odlingslandskap.

Status/trend

Stare är rödlistad som VU-sårbar, på grund av en populationsutveckling som varit nedåtgående under en lång tid. De senaste 20 åren har populationen minskat med drygt 40% (Wirdheim 2022). Enligt Green m.fl. 2023 visade inventeringar genomförda under sommaren på en fortsatt negativ trend, medan inventeringar från vintern 2020/2021 visade på en viss uppgång i antal starar. Uppgången förklaras delvis med mildare och snöfria vintrar. Förekomst i området

Stare noterades på en åkerholme/mindre skogsdunge i inventeringsområdets sydvästra delar vid endast ett tillfälle (figur 6, tabell 1). Fågeln sågs flyga med mat i näbben till boplats vilket innebär en konstaterad häckning.

Figur 10. Ett par stare konstaterades häcka i de sydvästra delarna i inventeringsområdet. Foto: © Magnus Nilsson

Svartvit flugsnappare (NT)

Ekologi

Svartvit flugsnappare (figur 11) förekommer i all slags lövskogsmiljöer, från ädellöv- till trivial-lövskogar, till parker, trädgårdar och mindre dungar i jordbrukslandskapet. Arten häckar i hålträd, och är således beroende av att sådana finns och nyskaps i viss mängd för att kunna häcka. Arten är inte skygg eller störningskänslig, förekommer ofta i närheten av människor och har oftast mycket små revir.

Status/trend

Svartvit flugsnappare var ny på 2020 års rödlista, och är fortfarande en tämligen vanlig art i större delen av landet, men har de senaste 20 åren minskat med nästan 40 % på sommarpunktrutterna (Green m.fl. 2022). Arten är inte ovanlig i Stockholms län.

Förekomst i området

Totalt två par svartvit flugsnappare bedömdes ha revir och häckade troligen i inventeringsområdet under 2023 (figur 5, tabell 1). Reviren finns i områden med lövblandadskog på flera plaster inom inventeringsområdet. Eftersom svartvit flugsnappare anländer till sina häckningsplatser i maj har av försiktighetsprincipen revir avgränsats där endast två observationer gjorts. Ytterligare två-fyra sjungande hannar hördes vilket innebär att det kan vara fler par som häckade, men inga säkra revir har avgränsats för dessa.

Figur 11. En hane av svartvit flugsnappare. Fotot ej taget vid inventeringen. Foto. Rikard Anderberg.

Talltita (NT)

Ekologi

Talltitan (figur 2) föredrar större sammanhängande barrskogar, och finns såväl i barrskogar som blandskogar. Skogens struktur är viktig, den ska helst vara flerskiktad med riklig underväxt av mindre granar, björk och andra lövträd och buskar. Tillgång på murknande högstubbar är särskilt viktig, eftersom talltitan helst själv hackar ut sitt bohål. Livsmiljön/sommarreviren är förhållandevis stora, cirka 10–20 hektar (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Talltita har minskat kraftigt under de senaste 30 åren och blev upptagen på rödlistan 2020 som nära hotad (NT) (ArtDatabanken 2023).

Förekomst i området

Två par talltita bedömdes ha revir och häckade troligen i inventeringsområdet 2023 (Figur 4, tabell 1). Talltita observerades vid sex tillfällen i den norra och västra delen av inventeringsområdet där det förekommer stora skogsområden. Ytterligare ströobservationer av arten gjordes i andra delar av området och möjligen ingår de observationerna i de avgränsade reviren. Talltita kan ha revir som är upp till 20 hektar stora.

Tjäder (FD)

Ekologi

Tjädern (figur 3) är en utpräglad barrskogsfågel som främst förekommer i skogsområden större än 300 hektar där det finns tillräckligt mycket av lämpliga miljöer för att den ska kunna livnära sig under hela året. Arten fördrar uppvuxen gles eller luckig skog med inslag av asp och ett tätt fältskikt av blåbärsris i en mosaik med sumpskogar, myrmarker och andra små våtmarker. Tjädrrar gör sällan långa förflyttningar. Undantaget är ungfåglar och en del vuxna hönor, som kan röra sig längre. Från två års ålder brukar tjädertupparna räknas som stationära (ArtDatabanken 2023).

Tjädern förekommer främst i områden med stor andel uppvuxen, relativt gles tallskog som är minst 40–50 år, men gärna betydligt äldre. Den undviker större hyggen och andra öppna områden. Sumpskogar och myrkanter är mycket viktiga miljöer, särskilt för hönorna och kycklingarna. Hönorna föder upp kycklingarna i områden med god tillgång på skydd och föda i form av insekter, oftast i områden med en mosaik av fuktig blåbärsgranskog, myrkanter och sumpskogar.

Status/trend

Den svenska populationen av tjäder är ojämnt fördelad över Sverige: cirka 90 % av tjäderpopulationen finns i Norrlandslänen och Dalarnas och Värmlands län, medan endast 10 % finns i Götaland och övriga Svealand. Tätheten i södra Sverige är i flera län mindre än en tiondel av tätheten i de nordligare länen (ArtDatabanken 2023). Den svenska populationen uppskattades 2018 till 350 000 par (Wirdheim 2022).

Förekomst i området

Ingen tjäder sågs under inventeringen men spår av tjäder noterades i form av spillning på tre platser i den nordvästra delen av inventeringsområdet. De stora sammanhängande skogsmiljöerna i de västra delarna av inventeringsområdet kan sannolikt utgöra livsmiljöer för tjäder.

Tofsmes (LC)

Ekologi

Tofsmes (figur 12) är stannfågel och häckar ofta i äldre moss- och lavrik granskog eller i hållmarkstallskog (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Arten är inte rödlistad men är enligt Ekologigruppen en skyddsvärd och känslig art. Tofsmesen är en god indikator för värdefull tallskog och brukar ofta användas som modellart för att illustrera svårspredda barrskogsarter som kräver god ekologiska spridningssamband. Arten saknas oftast helt som häckfågel i områden där spridningssamband för tall är svaga eller saknas. I inventeringsområdet och i Södertälje kommun är sannolikt tofsmes ganska vanlig och det är osäkert om arten här kan anses vara naturvårdsrelevant. Tofsmes är dock med bland arter som kan klassas som naturvårdsrelevanta.

Förekomst i området

Totalt fem par tofsmes hade revir och häckade troligtvis i inventeringsområdet (Figur 4, tabell 1). Arten observerades vid samtliga tillfällen i framförallt barrskogsområdena. Fyra par bedömdes ha revir i de västra delarna av inventeringsområdet, ett par längst i öster.

Figur 12. Tofsmes noterades med fem par under inventeringen. Foto: © Magnus Nilsson

Vanligt förekommande fågelarter

I samband med inventeringen noterades en stor mängd mer vanligt förekommande fågelarter.

Tabell 3. Tabellen redovisar övriga fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal par.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	8	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5
Bofink	Föda åt ungar	Trolig häckning	7	23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Domherre	Obs I häcktid	Möjlig häckning	2	23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4
Dubbeltrast	Spel, sång	Trolig häckning	4	23/3, 31/3, 17/4
Enkelbeckasin	Spel, sång	Möjlig häckning	1	5/5
Fasan	Spel, sång	Möjlig häckning	1	26/5
Grönsiska	Spel, sång	Trolig häckning	4	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Gärdsmyg	Permanent revir	Trolig häckning	5	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Hämpling	Förbiflygande	Ej häckning	-	17/4
Kaja	Bobygge	Trolig häckning	1	15/3, 23/3, 31/3, 17/4, 26/5
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning	8	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5

Korp	Spel/sång	Möjlig häckning	1	31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Kungsfågel	Permanent revir	Trolig häckning	6	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4,
Ladusvala	Obs I häcktid	Möjlig häckning	1	5/5
Lövsångare	Permanent revir	Trolig häckning	6	5/5, 26/5
Mindre korsnäbb	Obs I häcktid	Möjlig häckning	1	31/3, 26/5
Morkulla	Rastande	Möjlig häckning	1	6/4
Nötskrika	Permanent revir	Trolig häckning	3	31/3, 17/4, 21/4, 26/5
Nötväcka	Permanent revir	Trolig häckning	4	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4
Ormvråk	Upprörd/varnande	Trolig häckning	1	15/3, 6/4, 17/4, 21/4, 26/5
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	8	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Rödhake	Permanent revir	Trolig häckning	5	23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Rödstjärt	Permanent revir	Trolig häckning	2	5/5, 26/5
Skata	Permanent revir	Trolig häckning	2	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Skogssnäppa	Förbiflygande	Möjlig häckning	1	17/4
Sparvhök	Förbiflygande	Möjlig häckning	1	6/4, 17/4
Steglits	Permanent revir	Trolig häckning	2	15/3, 31/3, 6/4, 17/4,
Stenknäck	Spel/sång	Möjlig häckning	1	17/4
Större hackspett	Permanent revir	Trolig häckning	8	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Svarthätta	Spel, sång	Möjlig häckning	2	26/5
Svartmes	Permanent revir	Trolig häckning	4	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Sädesärla	Permanent revir	Trolig häckning	2	17/4, 26/5
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	10	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Taltrast	Permanent revir	Trolig häckning	5	17/4, 21/4, 5/5, 26/5
Trädgårdssångare	Spel, sång	Möjlig häckning	1	26/5
Trädkrypare	Permanent revir	Trolig häckning	2	15/3, 23/3, 31/3, 6/4, 17/4
Trädpiplärka	Permanent revir	Trolig häckning	6	5/5, 26/5

Lagstiftning för fåglar

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §.

Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022

Regeringen fattade 2022-06-16 beslut om att förändringar i artskyddsförordningen. Förändringarna, som berör fåglar omfattas av förordningens 4 §, och trädde i kraft 2022-10-01 (Regeringskansliet 2022).

Artskyddsförordningen 4 §

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Skrivningen i punkt 4 i den tidigare förordningen angav att fortplantningsområden och viloplats ej fick skadas eller förstöras. Detta strikta skydd som omfattade alla vilda fåglar utgår nu alltså.

Skyddet inriktas nu på arter där påverkan i form av skogsbruk eller exploatering kan leda till att arternas populationer (regionalt eller lokalt) påverkas negativt. Störning som orsakar sådan påverkan är således fortfarande förbjuden.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående förändringen att befintlig praxis att begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter
- arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population
- arter som tidigare varit rödlistade som omfattas är de arter där populationen inte minskar men där denna stabiliserats på en lägre nivå (minst <-25%) på grund av habitatförändringar i Sverige. Arter som återgått till en tillfredsställande nivå omfattas ej.

Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen ska lagen tolkas som att det efter den 2022-10-01 inte längre finns ett strikt skydd mot att skada fortplantningsområden. Detta skydd ersätts då av förbud mot att störa arter så att deras population kan skadas.

Tillfredsställande population

EU-domen i mars 2021 innebar att det inte var tillåtet att negativt påverka lokal population/bevarandestatus av någon fågelart. Den nya lagstiftningen innebär att det nu istället är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredsställande nivå förhindras.

Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i vissa fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Det ska tilläggas att det finns en stor osäkerhet i hur begrepp som störning och tillfredsställande population ska tolkas i den nya lagstiftningen. Kommande rättsfall som prövar den nya lagen kommer i framtiden tydligare reda ut dessa begrepp.

Förslag till vidare utredningar

De naturvårdsrelevanta fågelarterna liksom vanligt förekommande fågelarter har ett starkt lagligt skydd och påverkan på arterna som förekommer som häckande i detaljplaneområdet bör utredas. Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds, och där förslag ges på skyddsåtgärder i syfte att undvika störning som riskerar att populationerna av förekommande fågelarter inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Ekologigruppen 2023. Naturvärdesinventering Långbro Säteri, Mölnbo

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2023. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022. Lunds universitet.

Naturvårdsverket 2003. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering , generell metod. Version 1:1: 2003-04-04 (Författare Sören Svensson).

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

Wirdheim 2022. Sveriges fåglar 2022. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2021. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Digitala källor:

Artdatabanken 2023. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning> (Hämtad: 2023-08-24)

Artportalen 2023. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2023-08-24)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Naturvårdsverket 2022) Naturvårdsverket 2021. Remissvar. Yttrande gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 Skydd av arter-vårt gemensamma ansvar (M2021/01219). Ärendenummer NV-05619-21. <https://www.regeringen.se/4aa84a/contentassets/8e9ede25862c4f85a458ddcd3b90c136/naturvardsverket.pdf> (Hämtad 2022-12-12).

Svensk Fågeltaxering. <http://www.fageltaxering.lu.se/> (Hämtad: 2023-08-24)

Bilaga 1. Inventeringsfakta

Tio besök genomfördes i inventeringsområdet genom att området systematiskt gicks igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes en iPad med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, kön (om möjligt), antal och häckningskriterie/aktivitet.

Fältbesöken startade strax efter soluppgången under dagar med klart väder och svaga vindar och avslutades under förmiddagen. Fågelaktiviteten avtar vanligtvis successivt fram på dagen. I tabell 4 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 4. Tidpunkt för inventeringstillfällen och inventerare.

Besök nr	Datum	Inventerare
1	2023-03-15	Anders Eriksson/Fingal Gyllang
2	2023-03-16 (natt)	Johan Frössling
3	2023-03-23	Anders Eriksson/Fingal Gyllang
4	2023-03-31	Anders Eriksson/Fingal Gyllang
5	2023-04-06	Johan Frössling/Lennart Wahlén
6	2023-04-17	Johan Frössling/Lennart Wahlén
7	2023-04-21	Anders Eriksson/Fingal Gyllang
8	2023-05-05	Anders Eriksson/ Johan Frössling
9	2023-05-26	Johan Frössling/Lennart Wahlén
10	2023-06-12 (natt)	Anders Eriksson

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2003). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fåglar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken för en fullständig revirkartering rekommenderar åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar (Naturvårdsverket 2003). Fältbesöken fördelas under fåglarnas häckningstid och ska utföras under samma år. Naturvårdsverkets bedömning är att det i vissa fall, med kvalitet, går att genomföra en inventering med färre besök, även om det innebär en större osäkerhet (Naturvårdsverket 2010).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (faktaruta sidan 6). För dessa arter har revir ritats ut. I områden där bedömningen är att det finns förutsättningar för nattaktiva arter, till exempel ugglor och nattskärar, har ett till två besök förlagts nattetid. Rovfåglar karteras inte med god säkerhet med den metod som använts, men bedömningen är att en rovfågelhäckning sannolikt hade uppmärksammats vid inventeringen.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska konstateras är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Hänsyn tas också till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehöll sig gjordes på handdator. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena och individernas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 5.

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). En atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en atlasinventering letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 5. Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (ex sång,

föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etc.), konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda). Permanent revir identifieras då en fågel hörs sjunga vid minst två tillfällen med minst tre dagars mellanrum. Det är troligt att häckning sker inom ett permanent revir men för att betrakta häckningen som konstaterad behövs att högsta häckningskriterie det vill säga besöker bebott bo, mat till ungar, nyligen flygga ungar med mera noterats.

Tabell 5. Häckningskriterier/aktiviteter enligt Birdlife

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
1. Bo, ägg/ungar	12. Ruvfläckar	17. Par i lämplig häckbiotop
2. Bo, hörda ungar	13. Upprörd/varnande	18. Spel/sång
3. Ruvande	14. Besök på trolig boplat	19. Obs. i häcktid, lämplig biotop
4. Äggskal	15. Parning/parningsceremonier	20. Obs. i häcktid
5. Föda åt ungar	16. Permanent revir	
6. Bär exkrementssäck		
7. Besöker bebott bo		
8. Pulli, nyligen flygga ungar		
9. Nyligen använt bo		
10. Avledningsbeteende		
11. Bobbygge		

Läsanvisning till fortplantningsområden-/revirkartor

I kartorna, figur 4-7, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades minst tre gånger inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut. Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas, tabell 5 (BirdLife 2012). Aktiviteterna ligger sedan till grund för bedömningen av häckningsindiciet i kategorierna möjlig häckning (enstaka observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga).

Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för respektive art (ArtDatabanken 2022), samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir. I vissa fall så är osäkerheten vad gäller avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret extra stor. Då markeras detta med särskild avgränsning på kartorna.

När det gäller vissa arter, exempelvis björktrast, är det inte möjligt att avgränsa enskilda revir eftersom björktrast inte tydligt hävdar sina revir annat än mycket tidigt på våren. Därefter häckar de gemensamt och använder samma födosöksområden. I dessa fall har den del av inventeringsområdet där observationer av arten gjorts identifierats som ett gemensamt revir för flera par.

